

לעבור כנגד המתפלל

"ייאמר אל תקרב הלוּם שֶׁל נָעַלְיךָ מִלְּגָלֵיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עֹומֵד עַלְיוֹן אֶדְמָת קָדְשָׁה הוּא" (שמות ג, ה)

בשולחן ערוך הרב (אורח חיים סימן קב סעיף א') כתוב, אסור לישב בתוך ד' אמות של המתפלל בין מלפני בין מלאחריו בין מן הצדים ציריך להרחיק ד' אמות כי המקום אשר המתפלל עומד עליו אדמת קדש הוא הוואיל ושבינה כנגדו, וציריך לנחות כבוד במקום זה כל זמן שהוא מתפלל ומקומו של אדם הוא ד' אמות, עכ"ל.

עוד החמירו ב לפני של מתפלל שלא לעבור לפניו בתוך ארבע אמותיו באקראי בעולם אפלו שלא קבוע עצמו לישב, שארבע אמות שלפניו הם מקודשין ביותר לפי שהוא משתחזה למול פניו לשכינה שכנהו (שות' גינט ורדים או"ח כל' א' סימן לט).

ובענין לעبور כנגד המתפלל תפילה שמונה עשרה יש לדון, מהו המקור ומהם הטעמים לדין שאסור לעبور כנגד המתפלל, מהם הנפקה מינות בין הטעמים ביאור המחלוקת אם "צדוי" בכלל האיסור, מה הדין אם השלים תפילהו והיה אדם אחר מתפלל אחורי האס אסורה לפסוע שלוש פעימות עד שגמרו הללה תפילהו, מהם התרתים לדין זה, וביאור דין עמידה בבניית הכנסת במקום שיכשיל אחרים לעبور לפניו האס יש בוה משום איסור "לפני עור".

מקור הדין שאסור לעبور כנגד המתפלל שמונה עשרה בתוך ד' אמות

- אנייג' והא רבויAMI ורבויASI חלפי! - רבויAMI ורבויASI חוץ לארבע אמות הוא דחלפי.

比亚ור דברי הגמרא שרבות הזדמנן לבתו של חכם הנקרא גניבא והתפלל שם תפילה ערבית של שבת בערב שבת מבוגד יום, והיה מתפלל רבוי ירמיה בר באבא תלמידו של רב, מאחורי רב, וסימן רב תפילהו קודם שיטים רבוי ירמיה, ולא עבר לפניו רב כדי לחזור לשבת במקומו (לפי ביאור רשי' שם). ומה שרבויAMI ורבויASI עברו לפני המתפלל מדובר חוץ לארבע

מקור דין זה הוא בגמרא בברכות כז, א כFY שניינו: רב איקלע לבי גניבא וצלוי של שבת בערב שבת, והוה מצלוי רב ירמיה בר באבא לאחורייה דרב, וסימן רב ולא פסquia לצלותיה דרבוי ירמיה. שמע מינה תלת: שמע מינה מתפלל אדם של שבת בערב שבת, ושמע מינה מתפלל תלמיד אחורי רב, ושמע מינה אסורה לעبور כנגד המתפלליין. מסיעו ליה לרבי יהושע בן לוי, דאמר רבוי יהושע בן לוי: אסורה לעبور כנגד המתפלליין.

נפקא מינה זו מובאת בביבור הלכה (שם) שהביא מה שכתב בספר מאמר מרדכי דהטעם מפני שמבטל כוונת המתפלל, ולפי זה נראה אדם המתפלל משלשל הטלית על פניו כמו שנוהגים הרבה דמוית לעבור על פניו, ודוגמא לדבר לকמן (ס"י קכח ס"ג) דכתיב הרמ"א גם הכהנים לא יסתכלו בידיהם בשעת ברכת כהנים וועל כן נהגו לשלשל הטלית, ואיתא עוד שם בעניין המומין אדם מנהג הכהנים לשלשל הטלית דשרי לישא כביו אפילו יש לו כמה מומין. והכי נמי יש לומר דמועיל שלשול הטלית ומכל מקום ראוי לחוש ולהחמיר עכ"ל, ובפרט לפי מה שכתב החוי אדם דעתם האיסור מפני שmpsיק בין המתפלל להשכינה בודאי אין להקל בויה.

נפקא מינה שנייה, אם אסור לעבור גם בעת שקורין שמע ישראל, לפי הטעם הראשון שהוא משום דהשכינה כנגד המתפלל ואסור להפסיק בין לשכינה, מותר לעبور לפני מי שקורא קריית שמע, משום שכוראה הוא דין מיוחד לתפילה שנונה עשרה. אולם לפי הטעם השני, שאסור לעبور מפני שמבטל כוונת המתפלל על ידי זה, בעת שקורין קריית שמע לבאורה אסור לעبور כי עדין נשאר חשש זה.

ועיין במשנה ברורה (שם ס"ק טו) שכתב הטעם אסור לעبور כנגד המתפלל בתוך דין אמות מפני שמבטל כוונתו על ידי זה, ולכן אסור אפילו עוסק אז בקריאת שמע, והחוי אדם כתוב הטעם מפני שmpsיק בין המתפלל להשכינה. וראה בביבור הלכה (שם) שצין לאליהו רבה שכטב בשם השל"ה דהוא הדין דיש ליוזר שלא לעبور בעת שקורין שמע ישראל.

אמות, וכל האיסור בתוך דין אמות. וממעשה זה למדו ג' הלכות בגמרה שם, א. שמתפלל אדם של שבת בערב שבת, ב. שמתפלל תלמיד אחורי רבו, ג. שאסור לעBOR בנגד המתפללים.

שני טעמי שאסור לעBOR בנגד המתפלל שמונה עשרה בתוך דין אמות

דין זה נפסק להלכה בשולחן ערוך (אורח חיים סימן קב סעיף ד') דאסור לעBOR בנגד המתפללים בתוך דין אמות. ובטעם הדבר נאמרו שני טעמי עיקריים מודיע איסור לעBOR בנגד המתפלל שנונה עשרה, ועל פי אותם טעמי ישם כמה נפקא מיניות בויה. העטם הראשון, כתוב החוי אדם (כללו כנו) א) משום דהמתפלל השכינה כנגדו ואסור להפסיק בין לשכינה. טעם שני, כתוב המשנה ברורה (שם ס"ק טו) דאסור לעBOR מפני שמבטל כוונת המתפלל על ידי זה. והביא דבריו גם בביבור הלכה (שם ד"ה אסור) בשם ספר מאמר מרדכי דהטעם מפני שmbtel כוונת המתפלל.

נפקא מיניות בין הטעמים

נפקא מינה ראשונה, אם המתפלל משלשל הטלית על פניו בשעת שנונה עשרה. לפי הטעם הראשון שהוא משום דהשכינה כנגד המתפלל ואסור להפסיק בין לשכינה, אסור לעBOR לפני אף אם המתפלל משלשל את הטלית על פניו, משום שהBOR מלפניו עדין מפסיק בין המתפלל לשכינה. אולם לפי הטעם השני, שאסור לעBOR מפני שmbtel כוונת המתפלל על ידי זה, אם המתפלל משלשל הטלית על פניו לבאורה מותר לעBOR לפניו.

מה שקורים סטנדרט, ובין דבריו כתוב לדעתו יש לומר שהטעם שאסור לעבור כנגד המתפלל עיקרו מצד בלבול המחשבה וגם שהטעם הוא מצד שהשכינה נגד המתפלל, ולטעם השני לא היה מועיל לבארה מחיצה אחת כל שכן בויה ג' מחיצות מקיפות המתפלל לעשות שם כרשות הדיחיך בפני עצמו אין מועיל לטעם זה.

טעם נושא שאסור לעבור כנגד המתפלל שמונה עשרה

הלבוש (או"ח סי' קב סע' ד') כתב את הדין של איסור לעبور כנגד המתפלל בלשון זה: אסור לעבור כנגד המתפללים בתוך ארבע אמות ודוקא לפנייהם שלא יפסיק בינם לכוטל אבל בצדיהם מותר לעبور ולעומוד עב"ל.

ובהבנת דבריו כתב בשוו"ת ציון אליעזר (חלק ט' סימן ח'), שאנו רואים שהلبוש הכנסיס בדבריו נימה ונימוק טעם איסור זה הוא כדי שלא יפסיק בין לנוטל והיינו מפני שכך הוא מוחירות התפילה שלא יהיה דבר חוץ בין לבין הקיר כדאיתא בברכות ה, ב (ולומדים זאת מחזקיהו) ונפסק בשולחן ערוך (או"ח בס"י צ' סעיף כא), ועל כן כדי שלא יפסיק במשהו את המתפלל מתפלתו בסמוך ולפני הקיר גורו על דין זה שלא לעبور לפני המתפלל, עכ"ל.

ובאמת יש שביארו שהוא גם הטעם של רשי' שביאר את דברי הגמרא בברכות כז, א שרבי אייקלע לבי גניבא וצלוי של שבת בערב שבת, והוא מצלי' רבי ירמיה בר אבא לאחורייה דרב, וסימן רב ולא פסקיה לצלותיה דרבי ירמיה. ופירש רשי': שלא

נפקא מינה שלישית, לעניין מי שישים תפילה עומד בינו לבין המתפלל. לפי טעם הראשון שהוא משום דהשכינה כנגד המתפלל ואיסור להפסיק בינו לשכינה, אסור לפسوע את הג' פסיעות אפילו אם יש אחד אחריו שסימן תפילה שמונה עשרה שעומד בינו לבינו המתפלל. אולם לפי טעם השני שאסור לעبور מפני שבטל כונת המתפלל על ידיו, מותר לו לפסווע ואף שכנים בתוך הד' אמות של האחרון שעדיין עומד בתפילתו.

ועיין בדברי החחי אדם (כלל בו, אות ג') שכחוב, דאסור לעבור כנגד המתפלל מלפניו תוך ד' אמות שלו, והטעם כדי שלא תתבלבל מוחשבת המתפלל. ולי נראה רהטעם משום דההשכינה בנגדו ואיסור להפסיק בינו לשכינה. ומטעם זה, המתפלל ובני אדם מתפללין אחריו, אסור לפסווע הפסיעות אחר שמונה עשרה עד שיגמור האחרון, אפילו אם האחרון התחל לחתפלל אחריו, ולא נקרא בא בגבולו, ואפילו האחרון מאיר בתפילתו, דדרביה זה שפסווע הוא בא עכשו בגבולו.

אולם בספר אשיש ישראל (פרק כת הלכה ט) הביא להקל,adam זה שאחורי סימן תפילה שמונה עשרה, אלא שלא עקר רגליו מפני שאחר מתפלל לאחריו, יכול הראשון לפסווע את הג' פסיעות, ואף שכנים בתוך הד' אמות של האחרון שעדיין עומד בתפילתו.

נפקא מינה רבעית, לעניין אם ציריך ג' מחיצות שמקיפות את המתפלל כדי לעبور לפניו, כתוב באשל אברהם (בוטשאטה, שם) אודות לעbor לפני מתפלל שעומד אחורי

ולענין זה כתב במשנה ברורה (שם ס"ק יח) דהכוונה בשולחן עורך שבצדדים מותר לעבור ולעמוד, היינו שיעבור ויעמוד שם ולא ילך להלהה כדי שלא יהיה כנגד פניהם שביל שיוכל לראותו אף שהוא צדדין שלפניהם כלפניהם דמי ואסור מפני שמבטל כונתו על ידי זה, ולפי זה כל שכן דעתו לילך ולעמוד נגד פניו בתוך ד' אמות כן הוא לדעת המגן אברהם. והאליהו רבה סובב דלא אסרו רק לעبور בתוך ד' אמות נגד פניו אבל לילך בתוך ד' אמות ולעמוד מותר אפילו לפניו, והוסיף בסוף דבריו שאפשר שיש להקל במקום הדחק.

שיטת הזוהר – דילול צד אסור לעبور

האיסור לעبور כנגד המתפלל מופיע גם בדברי הזוהר לפרשת חי שרה (ח"א קל"ב ע"ב), ושם נאמר "ומאן דעתך אסיר למעבר ארבע אמות סמיך ליה ואוקמו להני ארבע אמות לכל סטר (עד) בר לקמיה".

והמגן אברהם (שם ס"ק ה') למד מדברים אלו שיש אישור לעبور גם מצדדי המתפלל, שלא לדברי רבינו יונה שהובאו לעיל בכתב דבריהם מותר. והביאו גם במשנה ברורה (שם ס"ק יז) דהזהר פרשת חי שרה אסור אפיקו בצדדים תוך ד' אמות. כמו כן נראה מדברי הזוהר שהאיסור כנגד פני המתפלל הוא גם מחוץ לד' אמותיו, ורק הצדדיו התירו חוץ לד' אמות.

הבן איש חי (שנה ראשונה, פרשת יתרו, ז') ובעל כף החיים (שם ס"ק כז) כתבו שאף שהשולחן עורך פסק כדעת רבינו יונה יש לחוש לכתチילה לשיטת הזוהר.

הפסיק בין רבי ירמיה ולכוטל, לעbor לפניו ולישב במקומו, אלא עמד על עמדות.

האם "צדדים" בכלל האיסור

הרביינו יונה בברכות (יח, ב בדרפי הר"ף, ד"ה אסור) כותב שאסור לעbor רק כנגד פניו של המתפלל ולא מצדדיו. כך פוסק גם הטור וכותב "ודוקא לפניhem אבל הצדדים מותר לעbor ולעמוד".

בבית יוסף (שם) הביא, אכן כתוב הרביינו יונה (שם יח, ב ד"ה אסור) וזה לשונו: אסור לעbor כנגד המתפללים ודוקא כנגד פניהם אבל בעדרם לא חייבין להברה כלל. ונפסק כן להלכה בשולחן עורך (שם סעיף ד') דאסור לעbor כנגד המתפללים בתוך ד' אמות, ודוקא לפניhem, אבל הצדדים מותר לעbor ולעמוד.

ביאור המחלוקת לענין צדדים שלפניהם

ובאמת נחלקו הפוסקים אם מה שנאסר לעbor לפני המתפלל נאמר רק על לפני ממש או גם על צדדיו שלפניהם. המגן אברהם (ס"ק י') מפרש את כוונת הטור שモותר לעbor מצדדי המתפלל אך בשמצעו לכונדר פניו עליו לעמוד אף שהוא עדין מצדדיו, ככלומר לשיטתו האיסור לעbor כנגד פני המתפלל כולל גם את הצדדים כנגד פני המתפלל.

בעל אליה רבה חולק עליו וסובר שהאיסור הוא רק כנגד פניו ממש, אך מלפני הצדדים מותר לעbor. המשנה ברורה (ס"ק טז) מביא את שתי הדעות ולא מכריע ביניהם, אולם בעל עורך השולחן (סעיף יא) כותב שהמנוג להקל בדבריו בעל אליה רבה.

mbואר שהאריך רב כהנא בתפילהו והוציא
רבי חייא לעמוד ולא לפסוע
cashsimim תפילתו, משום שרב כהנא היה
עומד אחורי דברי חייא, וכashsimim שאל רבי
חייא את רב כהנא האם כך היו נהוגים
אצלכם לעזר את הוקנים, לפי שאילץ אותו
להמתין כך עד שישים רב כהנא תפילהו. וזה
ענה לו רב כהנא שהאריך בתפילהו מפני
שהוא מבית עלי שנאמר עליהם "אם יתכפר
ען בית עלי בזבח ובמנחה עד עולם", שוכות
התפילה תנע עליו להאריך ימיו.

ובן פסק בשולחן ערוך (שם סעיף ה')adam
השלים תפילתו והוא אדם אחר מתפלל
אחריו, אסור לפסוע ג' פסיעות עד שיגמור
מי אחורי את תפילהו, שאם יעשה זה הרוי
הוא בעור בנגד המתפלל. וצריך לדקק
בזה, אפילו אם האחרון התחיל להתפלל
אחריו, לאחר שכבר התחיל.

וכתב המשנה ברורה (שם ס"ק כ') דמיiri
שהמשמעות תפילתו בתוך ד' אמות על
המתפלל, או שיבוא לתוך ד' אמות על ידי
ג' פסיעות שייפסע לאחריו. ולא נקרא בא
בגבומו ואולי אם האחרון מאריך בתפילהו
dadrevahe זה שפouse הוא בא עכשו בגבומו.
ואם איןו אחורי ממש רק מרוחק לצדדים
ונראה דרכי להאליהו הרבה הנ"ל.

אולם כתוב באשל אברהם (בוטשאטש שם)
dadam המתפלל מרוחק לצדדים מותר
לפסוע ג' פסיעות גם לפי שיטת המגן
אברהם הנ"ל שאסר לעbor בצדדים שלפני
המתפלל, וזה: אודות מה שמע בא"ח
(סימן קב) במגן אברהם שצדדים שלפני אין
לעbor שם בתוך ד' אמות של המתפלל,

אולם בעל העורך השולחן (שם סעיף יב)
כותב שאין כלל מחלוקת בין הזוהר
לדברי הגمرا, וכוננת הזוהר היא שהאיסור
לעbor בנגד המתפלל הוא רק בד' אמות, אך
נתנו לאדם רשות לעbor גם בתוך אותם ד'
אמות כאשר הם מעדדיו או מאחריו של
המתפלל.

אסור לפסוע אם השלים תפילתו והוא אדם אחר מתפלל אחריו

כתוצאה מהדין הקודם שאסור לעbor בנגד
המתפלל, הביאו הפוסקים שגם
אסור לפסוע אם השלים תפילתו והוא אדם
אחר מתפלל אחריו, וכפי שהבית יוסף (שם)
הביא בשם מהר"י אבוחב ז"ל שכברחות
חיים (תפילה סי') שדקך מעובדא דרב
ירמיה בר אבא שאם השלים תפילתו והוא
אדם אחר מתפלל אחריו שאסור לפסוע
שלש פסיעות עד שיגמור מי אחורי את
תפילתו שאם יעשה זה הרוי הוא בעור בצד
המתפלל, ונראה שציריך לדקק בזה אפילו
אם האחרון התחיל להתפלל אחריו מאחר
שכבר התחל עכ"ל.

ובן נראה מדריסין בירושלמי (פ"ב דר"ה
ה"ה) רב Chiya בר בא הו קאים
מעלי, על רב כהנא וקס ליה מעלי מן
אחורי, מן דחסל רב Chiya בר בא מן
צלותיה יתיב ליה שלא מיעבור קומי רב
כהנא דמאיר בצלותיה. מן דחסל רב כהנא
אמר ליה וכי אתון נהיגין גביבון מצערין
רבRibcovon? אמר ליה: רב, אני מדריבת עלי
וכתיב על דבית עלי (ש"א ג יז) "אם יתכפר
ען בית עלי בזבח ובמנחה עד עולם" בזבח
ובמנחה אין מתכפר לו אבל מתכפר לו
בתפילה.

התרים לדין זה

ישנם כמה התרים המובאים בפסקים שיש להקל בדין אסור לעבור כנגד המתפלל, ביניהם נאמרו הדברים שהביאו הפסקים רק כדי ללמד זכות על ישראל שאינם מדרקדים בדין זה. אמנם בשניין בהם נמצאו שהיתרים אלו אינם מתיישבים עם כל שיטות הפסקים, ועל כן יש לשאול שאלה חכם באלו אופנים יש להקל. ובהקרט.

היתר ראשוני, ברשות אחריו

במשנה ברורה (סימן קב ס'ק ב') הביא מה שכתב החוי אדם זadam המתפלל עומד מצד אחד מדבר שהוא קבוע גבוה י' טפחים ורחב ד' טפחים מותר לישב בעד השני דהא מפסיק רשות, אבל לעבור מצד השני אפשר אם אין גובה כל כך שלא יוכל להסתכל בעד השני אסור. וכן פסק בהלכות קטנות וכן מצד הררי מגדים (בסימן צ' ס'ק ה') שיש להחמיר לעבור בבימה נגד המתפלל אף שהוא רשות בפני עצמו, ולישב מתיר ברשות אחרת אפילו בטור ד' אמותות (ועיין בסימן זה ס'ק ב' במשबצות זהב).

וראה בשיטת הלכות קטנות (חלק א' סימן פד) ששאל אם מותר לעבור כנגד המתפלל כשייש מקום גבוה עשרה ורחב ארבעה לפניו. ובתשובה כתוב אכן על גב דמוקם חשוב כזה חייב הפסיק לכמה דברים, הכא אין נראה שהיא הפסיק דשכינה אין לה הפסיק כל זמן שהמתפלל רואה או משומש שלא יתרף.

אולם עיין בעורך השולחן (שם ס'ק יג) שחלק בויה, כתוב שאם יש לפני

מכל מקום ליפסע ג' פסיעות נראה דמותר לכלוי עליما.

שיטת שמותר לפסוע אם השלים תפילתו והיה אדם אחר מתפלל אחריו

ברשי' בברכות כז, א ביאר שלא הפסיק רב בין רבי ירמיה ולכוטל לעבור לפניו ולישב במקומו, אלא עומד על עמדתו. וכותב המגן אברהם (שם ס'ק ז') דלפי פירוש רשי' משמע דמותר לפסוע לאחריו רק שאסור לעbor לפניו המתפלל שב למקומו עיי'ש, ואפשר דרש' סבר דרבי ירמיה היה עומד קעטו רחוק מרוב שהיה יכול לפסוע ג' פסיעות ואם כן אין ראייה שם. ומכל מקום מהירושלמי יש ראייה.

ועיין במחצית השקלה (שם ס'ק ז') שכותב דמדכתיב ברשי' ולילך ולשוב למקומו הינו החורה משמע אסור, אבל לפסוע לאחריו אחר סיום שמונה עשרה ברכות שרי, דלא כמו שכותב בשולחן ערוץ. עוד כתוב המחזית השקלה שם, דלכן סיים המגן אברהם ד"אין ראייה ממש", והינו לכל הדין שMOVILAR בשולחן ערוץ אדם השלים תפילתו והיה אדם אחר מתפלל אחריו אסור לפסוע, ודודאי מותר לפסוע ואף לשוב למקום התפילה כיון צורך תפילה הוא, ועיקר מה שנדרך המגן אברהם בפירוש זה הוא לפי שהיא נראה לו דוחק לחילק בין לפסוע לאחריו שמותר ובין לחזור למקום שאstor כיון ששניהם צורך תפילה הם, ועל זה סיים דבריו ד" מהירושלמי יש ראייה", כלומר לגוף הדין שכותב השולחן ערוץ אדם אחד מתפלל לאחריו אסור לו לפסוע לאחריו עד שיסיים תפילתו.

של הפרעה על ידי אמצעי אחר, כגון דחיפה או נפילת ספר וכדומה, וכן בסטנדר או שולחן וכדומה לפני המתפלל אין כל חשש הבלבול הדעת.

היתר שלישי, מי שישים תפילתו עומד בינו למתפלל

באשל אברהם (שם) כתב עוד, דהנה כשהעומד אדם לפני המתפלל נראה דכוויל עולם מודה שמהני דהוה ליה בכוחך מפסיק, ואין לך בין ארוך לגוץ. והביא כן בספר איש ישראל (פרק כת הלכה ט')adam זה שאחריו סיים תפילה שמנוה עשרה, אלא שלא עקר רגליו מפני שאחר מתפלל לאחריו, יכול הראשון לעסוע את הג' פסיעות, אף שכינס בתוך הד' אמות של האחרון שעדיין עומד בתפילתו.

היתר רביעי, מהיצה העשויה מזוככית
באשל אברהם (שם) כתב דמשמעות הפסוקים נראה, שמותר לעבור גם לפני כותל של זוכנית, כיון שככל שיש לפני כותל אין חשש. אולם, עיין בקב' החיקם (שם), אות (ב) שכותב בשם כמה פוסקים, שהמחיצה של זוכנית לא חשיבא הפסק לענין זה דאכתי מהתבטל כונתו בשעובר בעד השני של זוכנית ואסור.

והביאור בזה שנהלכו מוה גדר בלבול כונה, האשל אברהם סבר כהגדתו שבבלבול כונה הוא חשש בלבול הדעת שמא ידחפוו וכדומה, ואו אין חשש בזה במחיצה של זוכנית לפני המתפלל. אולם לפי המגדירים בלבול כונה שהוא אף ראיית מי שעובר לפני המתפלל, יש חשש לזה אם המחיצה נעשתה מזוככית.

המתפלל דבר שגבוה עשרה טפחים ורוחבו ד' הו הפסק.

היתר שני, כשיש סטנדר, שולחן וכדומה לפני המתפלל מותר לעبور לפניו

ובדורמה לזה באשל אברהם (שם) כתב, גבוח י' טפחים ורוחב ד' טפחים נראה למד הזכות על אלו שאין מודקדים בויה, כיון ששכיה שכך הונח להיתר בסטנדר, וכל שכן על ידי שולחן או קביעות פחות ממןנו, ולזה לא חושש לעבור לפניו כיון דייפסיך מהיצאה, וכן בויה נהגים להקל ובלבך שבכל זה לא יהיה על ידו בלבול הכוונה.

עוד כתב שנראה טumo של הלוות קטנות הנ"ל שאסר לעבור בד' אמות של המתפלל גם אם לפניו המתפלל יש עמוד גבוח עשר טפחים ורוחב ארבע, כי כמו פעמים העיניים פתוחות ומתפלל מתוך הסידור ועל ידי ראייתו עבר לפניו בתוך ד' אמותיו מתירה שמא ינעו או יטלטל את הסטנדר לפניו, ולפעמים חושש שמא יפול ספר וכדומה וזה בלבול הכוונה מאד.

אבל עידד האשל אברהםadam יש דבר הגבוח עשרה טפחים ורוחב ד' טפחים ולא שייך בו חשש טלטול או תנועה על ידי אדם שעובר שם, מותר. והיינו כמו שאין קפidea בזה למי שעומד לפני דבר קבוע, ואין בזה בלבול הכוונה וגם אין חשש שמא יפול משחו לפניו, כי עיקר הטעם הוא שלא לעבור ממשום חשש דחיפה.

מבואר לפי שיטת האשל אברהם, שלדעתו בלבול כונה הוא לא ממשום ראיית מי שעובר לפני המתפלל, אלא שהוא חשש

האיסור מפני שמאפשר בין המתפלל לשכינה
בודאי אין להקל בזה.

ובכן עיין בעורך השולחן (שם ס'ק יג) שכותב:
יש מי שורוצה לומר דבריו שהטעם הוא
מפני בלבול תפילה המתפלל בכך אם
משלשל בטליתו על פניו מותר לעבור לפניו
ולא נהירא כלל וכלל.

היתר שבעי, בזמנן זהה רוב המתפללים אין מכוונים

בשווית ציץ אליעזר (חלק ט' סימן ח') נשאל
בדין האיסור לעبور בנגד המתפלל
ואם עומד באמצע המעבר. וכותב בתחלית
דבריו שהוא נראה לומר כמו שכותב האשל
אברהם שדן להקל בהיכא שהמתפלל עומד
לפניהם או כשיינו עצומות, או כשים
ספק دائלי עומד הוא בתחנונים שיש
להסתפק בכואת כמעט תמיד.

אך לאחר מחשבה נוספת בעניין, עלה
בדעתו המצאה חדשה להיתר כליל
בזה, והוא בהיות דאליבא דרבא דהיפותקים
טעם איסור העברה בזה הוא משומע דעל ידי
כך מבלבלים כוונת המתפלל, ואם כן בהיות
דבזמן זהה רוב המתפללים אינם מכוונים,
ובפרט המוני עם הפחותים שלאלה הנה
שעומדים על פי רוב באמצע המעבר
וחוטפים תפילה עמידה, ובבר העיד הטור
(או"ח סי' קא) ذكرוב הדבר שלא מכוונים
ופסק כן גם הרמ"א (שם בסעיף א'), ואם כן
קלקלתם היא תקנתם של העוברים שיוכלו
בזמן זהה לעبور על פניהם של המתפללים
בלכתם אחר הרוב שאינם מכוונים, ושהוא
באחד מהם.

ובאמת יש סיעיטה לדבריו מספר ארחות
חיים (או"ח סי' קב), דמבייא שם

היתר חמישי ושישי, עינוי עצומות או טלית מכסה פניו

עוד כתוב האשל אברהם (ботשאטש, שם)
دلלא ראה מפורש שידייה אסור לעבור
לפני מתפלל כשיינו המתפלל עצומות,
וכוונת חז"ל לאסור הוא בשיעינו פתוחות
ומביט בהם למטה או לסידור, ומסתמא
בשיינו עצומות אינו מתבלבל דעתו על ידי
מה שעוברים לפניו.

והווסף בהמשך דבריו: וכשעומם עינוי או
טלית מכסה על פניו או שהוא
דבר הרגיל ואין לו בלבול הדעת על ידי זה
כלל אין חשש. ועיקר הקפידה בכחאי גוננא
הוא רק לפניו ממש וכל בכחאי גוננא הוא
בכלל פוק חז' מה עמא דבר.

אולם, עיין בcpf החיים (שם, אות כב)
שכתב, שם המתפלל משלשל
הטלית על פניו גם כן אסור והביא ג' טעמי
לוזה: א. משומד דלא פלוג, ב. ועוד שמרגש
לקול צעדיו כשעובר לפניו וגם כן מתבלל
מכוונתו, ג. ועוד לפי דברי הזוהר הקדוש יש
טעם בסוד, ועל כן אסור לעبور בצד
המתפלל אף עם משלשל הטלית על פניו,
עכ"ד. ומסתבר שהCPF החיים גם כן היה
סובר שם המתפלל עוזם את עינוי שאסור
לעbor על פניו.

אכן בבייאור הלכה (שם ד"ה אסור) הביא
מספר מאמר מרדיי דהטעם שאסור
לעbor לפני המתפלל מפני שմבלל כוונת
המתפלל, ולפי זה נראה דאם המתפלל
משלשל הטלית על פניו כמו שנוהגים הרבה
דמויו לעbor על פניו וכו', ומכל מקום ראוי
לחוש ולהחמיר עכ"ל, והווסף הביאור הלכה
שבפרט לפי מה שכותב החוי אדם דעתם

הדרות והתפלל תפילה שמונה עשרה באיטיות כדרךו של יلد. עמד מREN החזון איש זצ"ל רביע שעה וחיכה עד גמר התפילה, כי האיסור לעברו לפני המתפלל נהוג גם בלבוי תינוק.

עוד הובא בספר ד' אמות של הלכה (עמוד 45) ששמע מהרב רפאל ואלף שליט"א מבאי ביתו של מרכז רבינו הגדול רבי אלעזר מנהם מן שך זיע"א, דפעם אחת עלה עמו במדריגות העולות לאולם הישיבה, וכשהגיע קרוב לדלתות בית המדרש ראה ילד קטן שעומד בחפילה על יד הדלת, ולא היה יכול ליבנס בבית המדרש בלי לעובוד בנגד פניו, אז פנה מרן הגראות' שך ויצא לו לעבור דרך המרפפת הגדולה שמאחוריו אולם הישיבה עד שהגיע לדלת השניה של בית המדרש ונכנס משם, אף שהיה בזה אריכות תורך ווטרוח רב, ולא השגיח על חולשת בחו כלל.

**היתר תשייע, לעמוד להתפלל במקום
שרבים עוברים**

ובהמשך דברי העין אליעזר (שם) כתב
היתר נספּ מדברי המהרש"ם
בבדעת תורה, שיש להקל מטעם מיוחד
בבהיכא שאחד עומד להתפלל במקום שרבים
עוברים ו"ל: ונראה לומרadam עמד
להתפלל במקום שרבים עוברים כגון במאצע
בית הכנסת דמי לcker המזיק את הרבים
דממותר לפנותו ואין תופס מקומו, וудין
צרייך עיון עכ"ל, ואם בכאן מסיים המהרש"ם
בלשון דעתין צרייך עיון, הרי בהגהותיו בספר
ארחות חיים שם כותב זה בפשיותו, ולא
מסיים לכך לישנא דעתין צרייך עיון עי"ש.
ובעצם הרגיש מעין סברת היתר זה גם
האשל אברהם שם דכותב באמצעות

בשם ספר מאורי אוור (בחילק עוד למועד ד' קנט, ב') שכחוב להמליץ על המקילים בזה בזמן הזה מפני שהרבות אינן מכובנות, והמכובנות על פי הרוב מעכיזמים עיניהם עי"ש, הרי בכנל, אלא שהותסיף חיזוק זהה שאין חשש אפילה למייעוט מכובנות מפני מהמכובנות העכיזמים עיניהם ואו שוב יש היהת.

היתר שמיינן יש חילוק בזה בין גדול לקטן
עוד כתוב בשו"ת צי"ץ אליעזר (חלהק ט' סימן
ח') דעין בספר דעת קדושים שכתב
בקטן העומד בתפילה שיש בכלל להקל
לעבור על פניו מושם שלא שיר ביה כיון
הלב עיי"ש.

ולידך וראה שם בספר דעת תורה לה מה הרשותם (או"ח הנדר"ח) עמד בקצרה על חידוש זה, דמביא שם דברי הדעת קדושים דמחלוקת בואה בין גדול לקטן בהיות דקטן אין לו כוונה, ומוציאפ על פי זה וכותב וז"ל: נראה דייש לומר דברomin הוה דין מכונני בתפילה כמו שכתב הרמ"א (או"ח בס"י קא), ובפרט הקטן עם הארץ וכדומה, שוב אין חילוק בואה בין לפניו ובין לאיזדו עב"ל.

הרי שגם המהרש"ם דעתו גם כן להקל בכלל בזה בזמן הזה, ומטעם האמור אכן מכובנים, ובפרט בקטן ועם הארץ וכדומה, וכאמור על פי רוב אלה מה העומדים להתפלל באמצע בית הכנסת מבלי להבחין אם זה מקום מעבר לעוברים או לא. **אולם** יש שהחמירו שאין לעבור בתוך הד' אמות של יلد המתפלל, ולענין זה ראה מה שובייא בספר רבותינו להר"ץ אברהם ואלף זצ"ל במעשה אודות מרבן החזון איש זצוק"ל ששמע מהగאון ר' יהודה שפירא חול': פעם עמד יلد תשביר' ליד

תפילהו ויהיה להם מנין גם אם לא יעבור איסור הנ"ל, עי"ש.

היתר שלוש עשה, הדין נאמר דוקא נגד זה שעומד ומ��פלל נגד הכותל

בשו"ת צ"ץ אליעזר הניל כתוב עוד, דעליה בדעתו צד היתר נוטף בזה על פי מה שראה בלבוש (או"ח סי' קב סע' ד') שכותב את הדין של איסור לעبور כנגד המ��פלל בלשון זה: אסור לעبور כנגד המתקפלים בתוך ארבע אמות ודוקא לפניהם שלא יפסיק בין לכותל אבל בעידיהם מותר לעبور ולעומוד עכ"ל.

ומבוואר, שהלבוש הכנסיס בדבריו נימא ונימוק שטעם איסור זה הוא כדי שלא יפסיק בין לכותל והינו מפני שבר הוא מוהירות התפילה שלא יהיה דבר חזץ ביןו לבין הקיר כדאיתא בברכות ה, ב' ופסק בשולחן ערוך (או"ח בס"ג צ' סעיף כא), ועל כן כדי שלא יפסיק במשחו את המ��פלל מתפילהו בסמוך ולפני הקיר גורו על דין זה שלא לעbor לפני המ��פלל. ואם כן נראה לפיה זה לומר דין זה שלא לעbor נגד המ��פלל הוא דוקא נגד זה שעומד ומ��פלל נגד הכותל ואין דבר חזץ בין הכותל, אבל אם מי שהוא עומד ומ��פלל באמצעות בית הכנסת וכדומהו, ובין כך ישנו בשם דבר או דברים (מחיצות של אנשים, וכדומהה) שחוצצים ביןו לבין הקיר אז בכהאי גונא לא חל האיסור ומותר לעbor על פניו.

**היתר ארבע עשה, וחמש עשה, בש庫רא
תהלים או משנה או במצוות עוברת
השערוי תשובה (ס"י קב ס"ק ה') מביא בשם
ספר שו"ת מים רבים (ס"י ב')**

אריכות דבריו בזה בלשון יש לומר שלהסבירו שעל הנזוק להרחק את עצמו שיש בזה חילוקים שונים והינו ש מכיוון שבגבול המתפללים עליו להרחק את עצמו, וכותב זאת בקצת יותר ביאור באשל אברהם (מהדיו"ת) ובזה הלשון: אם תחילת עמידתו יודע שהברço רגיל להלך או, אולי שיר מעין ההלכה שעל הנזוק להרחק את עצמו על ידי שיעודו ואני ירא, עכ"ל.

ואכן ראה באשל אברהם (בוטשאטש, שם) שכותב דיש קצת סברא לומר שהעומד לפני דרך הרבים מסתמאAMD בנפשיה שלא תתבלבל דעתו.

היתר עשרי, אחד עשה, ושנים עשה, לעbor כדי לשמו קדיש או לענות אמן או שלא לעbor על בל תשקו

עוד כתוב הצ"ץ אליעזר (שם) דייעוין שם באשל אברהם שכותב גם זאת, שכדי לעbor כדי לשמו קדיש או אפילו לענות אמן נראה להקל כי אין ספק בלבול דעת חבירו מוציא מידי ודאי מצוה, וכדי שלא לעbor על בל תשקו נראה פשוט שכון להקל, אך גם רק בשביל אמן בלבד לא נראה להחמיר בזה עי"ש.

אך עיין ב מהרש"ם (שם בא"ח ובדעת תורה) שמעיר על דברי האשלאל אברהם הנזכר, דבשו"ת יד אלהו (ס"י ו') אוסר לעbor כיון דבעידנא שעבור עדין אינוקיימים המצווה, אך אם ישלים למנין הו מזכה דרביהם ולא בעין בעידנא עי"ש, וגם על דברי יד אלהו אלה יעוז בספר תורה חיים (או"ח ס"ו ס' קב) שכותב בדבריו צרכיהם עיון דהלא יכולם להמתין עד שיגמור הניל

קיל, גם בשואה כדי לכזין לבבו, ועל ידי זה יש זכות על שאין נזהרים בכך וכמעט ליה חדש לה, ויש לומר דהוי ספק דרבנן אוili הוא משתחה אzo, והאistor הוא רק בשוראה שפטיו נעות בתפילה, יודע שבאמצע תפילה הוא, ולא בתחוםים, ובכמה סידורים נדפסו הוספות תחינות באמצע תפילה וגם יודיעים ועל ידי זה יש גם ספק אוili עוסק בתחוםים ההם, ומסתמא אין אישור רק בתפילה שתיקנו אנשי נסת האגדולה עיי"ש, ומהרש"ם משתיק שתיקליה ומשמע גם הוא אודאי אודאי ליה בזה.

ובן כתוב בעורך השולחן (שם ס"ק יג)adam השלים תפילהו והיה אדם אחר מתפלל אחריו אסור לו לפסוע ג' פסיעות עד שיגמור מי לאחריו את תפילהו שם יפסוע הרי הוא כעובד בצד המתפלל וצריך לדرك בזה אפילו אם האחרון התחיל להתפלל לאחריו מאחר שכבר התחיל, ונראה לוadam מותר לעובר כדי לילך לדבר מצוה עבורת או כי לילך לבית המדרש שלא לעבור העת דקביע ליה למדוד, ואי אפשר אם לא יעבור לפני המתפלל שאין לו דרך אחרת, שרי בכל מהאי גונא עיי"ש.

אולם עיין במשנה ברורה (שם ס"ק ג') שכתב שאסור לישב בתוך ד' אמות של מתפלל אפילו אם המתפלל עומד בתחוםים של לאחריו התפילה כל זמן שלא פסע, והוא הדין לעניין שלא לעבור נגד המתפלל. ולכארה ראה מדבריו שחולק על היתר זה.

שיטות המהMRIIM בעניין זה

הנה על אף שהוכרכנו לעיל כמה היתרים לדין זה, ישנם הרבה אחרים שהחמיירו לעניין זה. ועיין בספר רוח חיים

שכתב הרב שיושב עם תלמידים ולומדים וباו עשרה ומתפללין בצדן אין צורך לעמוד ואפילו בעוסק בתורה בלבד או בפסוקי זומרה אין צורך ולאחר מכן מודת חסידות ליבא.

ובספר יפה ללב (על או"ח בק"ו יושר לבב שבסוויה בס"י קב או"ד) כתוב לומר על פי דברי המים רבים הנ"ל דעתן מזה והוא הדין בדיון דאסור לעבר בצד המתפללים בתוך ד' אמות, אם הוא עבר לפניהם בעודו קורא איזה מזמור תהילים או שונה איזה משנה ומאמר חז"ל שモתר לעבור. והוסיף שם דכן אם צורך הוא לעבור כדי למהר לילך לדבר מצוה עבורת או כי לילך לבית המדרש שלא לעבור העת דקביע ליה למדוד, ואי אפשר אם לא יעבור לפני המתפלל שאין לו דרך אחרת, שרי בכל מהאי גונא עיי"ש.

הרי לנו עצה נוספת לקרוא בשעה שעובר איזה מזמור תהילים או מאמר חז"ל, ובן מותר לעובר כדי לילך לדבר מצוה עבורת או כדי שלא לאחר העת שקבע לו ללימוד, באשר כל רגע עובר באיחור הלימוד הוא לו בגדר של פסידה דלא הדר.

ובסיום כל אריכות דברי הצעץ אליעזר כתוב, דמכל האמור יצא לנו כמה וכמה עדי ודרך היתר לעובר על פניו המתפלל ובמיוחד כשהמתפלל עומד בדרך המעבר והוא צריך ליכנס פנימה לתפילה סדרה ומושבת או ללימוד קבוע וכדומה לה.

היתר ששה עשר, במתפלל בתחוםים
בדעת תורה לה מהרש"ם (על או"ח) מביא מה שמצוע עוד בכתביו הדעת קדושים שכתב לעובר תוך ד' אמות של המתפלל אם שואה או אף באמצע ברכה

בדרכו גרים שריבינו לא יוכל לצאת מוהישיבה לבתו כי מרד מהצדדים וראה שאיןו יכול לצאתה. לאחר שגמר הבוחר להתפלל, נזף בו רビינו "מה אתה מזיק את הרבים" ואמר לו שיעמוד בקיר המזרוח ומילא לא יפריע לציבור בתפילתו.

ובעין זה הובא בספר אוצר החיים (אות עא) על הנוגות בעל הדברים חיים מעאנן, שה Kapoor שלא לעבור לפניו המתפלל שמונה עשרה, וכותב בספר עובדא דאהרן הדגה"ק מラン ר' אהרן ראתה זצוק"ל ספר, דפעם אחת היה מעשה אצל הגה"ק מצאננו זיע"א, שאברך אחד עמד בתפילה שמונה עשרה אחר הגה"ק מצאננו ורעה הגה"ק מצאננו לצתת החזיה ולא היה יכול, כי הקפיד שלא לעבור לפניו המתפלל, כמו בא בשולחן ערור, וכשגמר האברך תפילה שמונה עשרה, אמר לו הגה"ק מצאננו דברים חריפים על חוצפותו שמנע את הרבים מלצאת לחוץ.

עוד הובא בספר ד' אמות של תפילה (דף 45) מחייב אחד שהיה לומד בשיעורו של מラン הסטייפלץ' צ"ל כשהיה ראש ישיבת בית יוסף בבני ברק לפני הרבה שנים, והיה שם בחור אחד שהיה מאיר בתפילה שמונה עשרה בר' אמות הסמכות למושב של רביינו, ולא ישב רביינו במקומו עד שגמר התפילה, אלא התחיל ל להגיד השיעור מעומד והסביר שהוא הוא מחמת האיסור לישב ב' אמות של תפילה.

עוד הביא בספר הנ"ל, שמצוות כחוב בהסתפדר על מラン הגאון ר' משה פינשטיין צ"ל, שהתורה הייתה עבורי מזיאות מוחשית. ולפני שנים רבות נתבללה קריית טלפון

להגר"ח פלאגי (או"ח), שכחב על שלא והיראים בזה אינשי מהאיסור לעבור כנגד המתפללים ואפילו הנבונים שידען דין זה לאו אדעתיהם ליזהר בזה עי"ש.

השל"ה הקדוש (חלק ב' דף עט, ב) בענייני תפילה וקריאה בספר תורה, כתוב וכך הם תוכן דבריו: כשיעמוד אדם ויתפלל ויכנס אדם עליו, הנכנס ההוא גורם ביטול כוונת המתפלל, ובזה יטעו רבים שכשמאחרים לבוא לבית הכנסת, הם נכנסים בשעה שהצבור קורין פסוק שמע או בשעה שמתפללים וגורמים ביטול כוונת הצבור המייחדים שם יוצרנו, וכוונת המתפללים אליו. וכן ראוי ליזהר שלא להכנס לבית הכנסת בשעת היחיד ובשעת התפילה. וכן ראוי ליזהר כאשר מתפלל ביחיד, שיתפלל במקום שהיה בטוח שלא יכנס אליו אדם אם יוכל.

בספר שו"ת שלמה חיים השיב הגה"ק רבוי יוסף חיים זוננפלד, להגה"ע ר' שלמה סובל (בסי' פז) ז"ל: על דבר שנעשה לאיזה אנשים כהיתר לעבור לפניו המתפלל בבית הכנסת, תשובה: פשיטה שאין כאן היתה.

עובדות בעניין האיסור לעبور כנגד המתפלל

למרות ההיתרים שהזוכרו לעיל שモתר לעbor כנגד המתפלל באופנים מסוימים, מצינו לגודלי הדורות שהחמירו בכל זאת דין זה, וככלहלן.

בספר הליכות והנהגות מラン הגה"ק בעל ספרי קהילות יעקב (דף יח) הביא שהBOR אחד היה מאיר תמיד בתפילה שמונה עשרה, ובאחד התפללות כשהאריך

הأهل מועד בדעה קמיהה שהובא בבית יוסף והרי"ץ גאות (בה' ר"ה) דסבירו שאין לשlich ציבור לפסוע בתפילה בלחש, לסתור עליהם בשעת הדחק. והביא הצעץ אליעזר שם כמה סברות בזה.

סברא ראשונה, יש לסתור על הגי פסיעות שיפטש השlich ציבור אך עם גמר החוזה, והביא שם בדבריו סייעתא לזה מדברי ספר פקדות אליעזר (על או"ח), שביא שעשה בכזאת מעשה רב בעצמו, ז"ל: הנה כמה פעמים בתפילה מנהה כשהשעה דחוקה אני רגיל שלא לפסוע שלוש פסיעות אחר תפילה דלחש אלא תכף אחר אמרית פטוק "יהיו לרצון" אני מתחיל החוזה בקול רם וסומר על ג' פסיעות שלאחר כן שיעל להן ולכאן ודעתו בשעת הדחק אין ציריך להה כיוון דבאמת עיקר שמתפלל שליח ציבור בלחש הוא כדי להסדיר תפילתו.

הרי סייעתא להשואל שהשליח ציבור יכול להקל שלא לפסוע כל שמתפלל אדם לאחריו, וגם בכל כיוצא של איזה סיבה, ולסתור על הגי פסיעות שיפטש אחר אך עם גמר החוזה בקול רם והקדים.

סברא שנייה, נראה לומרadam ימתין שליח ציבור מלפסוע עד שהמתפלל יגמר יהי טרחא דעתורה, וראה בזה דגם הבעל פקודת אליעזר כוון בפסקו *להמරר* גאראמיזאן ז"ל (שהיה רב בירושלים לפני למעלה משלהן מאות שנה) שנשאל גם כן על כך בשורת משפטין צדק (ס"י ב') והשיב בארכיות זאת הלכה העלה דמשום תורה דעתורה מותר לו להתחיל החוזה אחרי שהייה של כדי הילך ד' אמות מבלי שיפטש ג' פסיעות לאחריו ויש לו תיקון לפסוע ג'

בஹלה מארץ הקודש, ובאותן שנים לא צלצלו מהכא להתמן בתדריות רבה. הקראיה נתקבלת בבית המדרש, ובין ראש הישיבה והטלפון עמד בחור שהיה מתפלל שמונה עשרה. עצר ראש הישיבה והמתין, ולמרות שאמרו לו שישחת הטלפון "כל דקה עולה הון והענן חשוב", אמר "מהו ביכולתי לעשות? הרי יש כאן קיר".

ועוד שם הובא מהרה"ג ר' מרדכי ויספיש שליט"א, שזקנו הגה"ץ ר' דוד בהר"ן צ"ל היה פעם מתפלל בבית הכנסת של בתים ברידוא בעיר ירושלים טובב"א, והוא מוציאי שבת חנוכה, וכదרכו בקדוש היה מודרו מאי לשוב הביתה כדי להדריך נר חנוכה,อลם מסביבו היו אנשים שעדייןمارיכים בתפילה ערבית. לבן קפץ הגה"ץ ר' דוד ויוצא מבית הכנסת דרך החלון והלך בזריזות הביתה.

פסיעת הגי פסיעות לחוץ לחוורת הש"ע כשייש מתפלל מאחוריו

הנה נפוץ הוא שהשליח ציבור מסיים תפילתו ועדין יש מתפלל אחורי המונע ממנו לפסוע ג' פסיעות קודם חזרה שליח ציבור, ובדין זה נאמרו כמה טעמי מודיעע עדיף שהשליח ציבור לא יפסע כשהמתפלל אחורי, ורק יתחיל חזרתו בלי לפסוע.

בשווית ציצ אליעזר (חלק ז' סימן ב) הביא שם השואל, שכתב בספרו זה השלחן (ח"ב ס"י קכג), דבמקרים שיש מי שמתפלל עייין אחורי השליח ציבור שאסור לשlich ציבור לפסוע לתוך ד' אמותיו, ואם ימתין שליח ציבור מלפסוע עד שהלה יגמר יהי טרחא דעתורה טובא, ראוי כדי הם

חשש בלבול הדעת ומותר לעBOR בכהאי גוגנא לפי כל הטעמים, ב. לא מ贊ו שיהיה אסור לעBOR לפניו המהפלל בשעינוי עצמות ובדרבן הבא להחמיר עלוי הראה וכו' וכן מותר כמשמעות בטלותו וכו', ג. יש למדו וחורת על סוגיא דעתמא דלית חדש וועברים לפני העומדים בכיוון רגלים, כי כיון דספקא דרבנן לקולא וזה ספיקא דרבנן שאולי הוא בחתנוניהם שלאחר התפילה. עי"ש ביתר אריבות.

סבירא שלישית, מותר לשילוח ציבור לפטוע
אף שיש מי שמתפלל אחוריו ממש
טרחא דעתכוברא בדברי העורו השלחן (ס' עב סע' יג) שפטוק דנראה דהרב שסיטים
התפילה והשליח ציבור ממתיין עליון בנהוג
מומתר לו לפטוע אף שיש מי שמתפלל
אחריו ממש טרחא דעתכוברא עיי' יש.

ומושום כל סברות אלו נתה בצד אליעזר לפסק דין יכול השליח ציבור למיסמרק לפסוע הגי פסיעות נגד המתפלל מאחריו, דבידיה הרוי איבא תמיד במעט בכל נימוקי ההיתר האמורים. ועל אחת כמה דאיינו מחויב להסתבל לפני שפטע לאחוריו לראות אם מי שהוא עומד שם ומתפלל אלא יפסע את פסיעותיו ויזור לפניו לחזרת התפילה בקהל רם.

לעבור כנגד האומר קדיש

פסיעות בחזרה ובפרט כי בוחן לבות וכליות
אלקיים עדיק ויודע כי כוונתו רצואה שלא
לעבור איסוד דאמרו אסור לעבור לפני
המתפלל.

שיטה שיש לשליח ציבור לפסוע

אולם, מובאים גם כמה טעמים מודיע עדיף שהשליח ציבור יפסע על אף שהמתפלל אחיו. וכך שכתב להתייר בשוו"ת ציון אליעזר (שם) ובפרט היכא דבבית הכנסת נמצאים גם פשוטי עם (מה שהדרבר כן על פי רוב) ולא יビינו על מה שהשליח ציבור לא פسع ג' פסיעות והתחיל בלעדי זה התפילה בקהל רם, ויבואו על ידי כך לרנן, או לולז בכלל בהג' פסיעות. ונאמרו בזה כמה סברות.

סבירא ראשונה, המגן אברהם (ס"י קב ס"ק ז') נטה לומר על פי דעת רשי' דמשמע מדבריו דסביר דמותר בכלל לפסוע הג' פסיעות לאחריו רק שאסור לעבור לפני המתפלל לשוב למקוםו עי"ש, ויש להסביר מפני שבஹות שהג' פסיעות הוא מחייב התפילה לא אסרו בכחאי גונא, וכותב הצעץ אליעזר שידוע מה שחולקים על המגן אברהם וכותבים לפרש אחרת בכוונת רשי', וגם בשולחן ערוך הרי לא נפסק כן, אבל כותב זה לסניף למה שכותב עוד בזה, והוא דבריו ההמוניים וגם הרבה מבני תורה לא מדקדקים כיום בכלל זהה שלא לעבור נגד המתפללים, וכמה מהփוסקים כבר הרגישו מבזבז.

סבירא שנייה, יש כמה התרים לדין זה, ובכפי שהביא באשל אברהם (mbotshatsh) שכותב להליץ על היהוד הזה מכמה אנפי, אדם המתפלל עומד לפני סטנדר מסתכל.

לפניהם עור בעומד לפני המתפלל

והאמת דהנה מעשים בכל יום שישנם מażחrim לתפילה המתפללים במקומות שאנשים יכשלו בשעורים בשוגג ב"ד אמותיהם, ולא עוד אלא שמארכין בתפלותיהם זמן רב אחר שהציבור סיים חפילתו, וכאותה יש בזה משום לפני עורה. ולאותה יש להסתפק יותר מזה, דשמא נראה לומר שעורם על לפני עורה אף אם שום אדם לא עבר שם, מצד שכיוון ויש את היכולת שיתכן שייעברו לפני המתפלל, שמא זה שמתפלל כבר עבר על לפני עורה.

ואכן כבר הארכו בעניין זה האחרונים, אם עובר בלאו של לפני עורה אם בסופו של דבר לא הצליח להכשיל את חברו. ובאמת כך מבואר בדברי האחיעזר (ח"ב סי' נ' ס"ק ז' ד"ה והנה) דהמכשיל את חברו באיסור דרבנן בשוגג עובר משום לפני עורה, ועל כל פנים הוא מכשול.

"על ישראל" וכו', מותר לעבור, דו"ז הייא מנהגא בעלמא ולא מנוסח הקדיש.

וראה מהו שכתב החיד"א בברכי יוסף (סימן נה ס"ק ט') בשם הגאון מהר"י מולכו בתשובה בכתיבת יד, שבסמך שאסור לעבור כנגד המתפלל תפילה שמנה עשרה כן אסור לעבור כנגד מי שאומר קדיש. וזה לשון הגראי פלאגי בספר רוח חיים (סימן קב): אסור לעבור כנגד המתפללים, כמו צער בנפשי שלא זהירות בה אינשי, ולאו דוקא בעמידה אלא גם בקדיש אזהרה שמענו, שהוא בכלל תפילה בגין מעלה.

אך עיין בספר מנתת אהרן (כללי י' סוף אות כד) שכתב על דברי הברכי יוסף הנ"ל, שאף שטוב ליזהר בויה כדי שלא יבלבל דעתו ושכלו, מכל מקום להשוותו למתפלל הוא חומרא יתרה שאם כן יהיה אסור לישב תוך ד' אמות של האומר קדיש וכו'. ומכל מקום כבר הורה ז肯 וכו'. עי"ש.

סיכום העניין

נפסק להלכה בשולחן עורך (אורח חיים סימן קב סעיף ד') דאסור לעבור כנגד המתפללים שמונה עשרה בתוך ד' אמות, ונאמרו שני טעמי עיקריים בויה.

הטעם הראשון, כתוב החוי אדם (כללו כו אות ג') דהטעם משום המתפלל השכינה כנגדו ואסור להפסיק בין לשכינה. טעם שני, כתוב המשנה ברורה (שם ס"ק טו) דאסור לעבור, מפני שמבטל כונת המתפלל על ידי זה. והביא דבריו גם בバイור הלכה (שם ד"ה אסור) בשם ספר מאמר מרדכי ז"ל הטעם מפני שמבטל כונת המתפלל.

טעם נוסף כתוב בשו"ת ציון אליעזר (חילק ט' סימן ח'), שאנו רואים שהלבוש הבensis בדבריו נימא ונימוק שטעם אישור זה הוא כדי שלא יפסיק בין המתפלל שמונה עשרה לכותל והינו מפני שכך הוא מזהירות התפילה שלא יהיה דבר חזץ בין הקיר כדאיתא בברכות ה, ב' ונפסק בשולחן עורך (או"ח בס"י צ' סעיף כא), ועל כן כדי שלא יפסיק במשהו את המתפלל מתפלחו בסמווק ולפני הקיר גורו על דין זה שלא לעבור לפני המתפלל.